JENN
Training and Consultancy
The path to enlightened education

education
Department of Education
FREE STATE PROVINCE

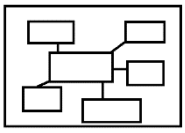
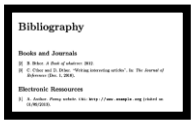
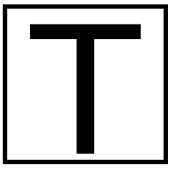
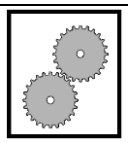
SESOTHO HL

MOPHATO WA 12

SPRING CLASSES 2026

TEACHER AND LEARNER CONTENT MANUAL

TLHALOSO YA DIHLOOHO

 MORALO	 TATAISO YA DITLHAHLOBO	 DIKAHARE	 MESEBETSI
 MOHLODI	 MAREHO	 MEHLALA YA TSHEBETSO	 DIKGATO

DIKAHARE **LEQETHE**

1. Ditlhaloso tsa dihlooho	2
2. Dikahare	3
3. Moqoqo	4 - 16
4. Lengolo	17 - 20
5. Emaili	20 - 24
6. Puisano	24 - 26
7. Puo	26 - 27
8. Raporoto/Tlaleho	28 - 31
9. Tekolokakaretso	31 - 32
10. Mehlodi	33

Kajeno re qala ka lesupatsela la boraro moo re tlo bua feela ka ditema tsa kgokahano. Moithuti a ele hloko, karolong ena re tsepamisa maikutlo haholo pampering ya boraro ya ditlhahlobo. Pampiri ena e arotswe ka dikarolo tse pedi, mme tsona di eme ka tsela e bontshitsweng ka tlase. Moithuti a hopole hore o lokela ho ngola karolo tse pedi tseo. Karolo ya pele ke **moqoqo** mme mohlahlobuwa o kgetha moqoqo o le mong feela oo a ka kgonang ho ngola ka boikutlwahatso ho ona. Matshwao a karolo ena ke 50. Karolong ya bobedi o lokela ho kgetha ditema tse pedi tseo a di utlwisisang hantle mme a tseba makgetha a tsona, tema ka nngwe e jere matshwao a 25. (25 x 2=50)

Sheba papatla ena e ka tlase ho fumana setshwantsho sa seo re buang ka sona.

PUO Ya Lapeng (PL)			
KAROLO YA A	Meqoqo	Mantswe a 400-450	Matshwao a 50
KAROLO YA B	Ditema tse telele tsa kgokahano	Mantswe a 180-200	Matshwao a 25 x 2

KAROLO YA A

1. MOQOQO KE ENG?

Moqoqo ke tema ya boiqapelo, e ngolwang ke wena ho ya ka kutlwisiso ya hao, ka sehlooho seo o ikgethetseng sona ho tswa letotong la dihlooho tse robedi tse thehilweng hodima mefuta e mehlano ya meqoqo. O kgethe sehlooho seo o nang le tsebo ka sona hobane ho boima ha o ngola ka sehlooho seo o se nang tsebo kapa kutlwisiso e felletseng ka sona. Keletso e kgolo mona ke ya hore o se ke wa kgahlwa ke monate wa sehlooho e be o ngola ka sona, o lokela ho ngola ka sehlooho seo o se utlwisisang hantle.

MEFUTA YA MEQOQO.

1.1 MOQOQO PHETELO

Tlhaloso ya moqoqo phetelo

Moqoqo phetelo ke moqoqo oo ho ona o phetang pale kapa o qoqa ka diketsahalo tse seng di etsahetse, tseo o di boneng kapa o di qoqetsweng. O lokela ho ahela mmadi setswhantsho sa seo o buang ka sona hore a kgone ho ba le kutlwisiso e phethahetseng ya seo o buang ka sona. Mofuteng ona wa moqoqo dintlha di lokela ho nyalana le ho hlahlamana hantle hore di bope kutlwisiso e phethahetseng. O ka ngola mofuta ona wa moqoqo ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe.

Mehlala ya dihlooho

- **Ya tla ya re senyetsa pula.**

  Mona o lebelletswe ho ngola o le ho pheta ka moo pula e le senyeditseng ka teng, o lokela ho pheta ka tshenyehelo e bakilweng ke pula eo.

- **Mohlang ntlo ya heso e neng e tjha.**
  Mona o lebelletswe ho ngola ka diketsahalo tsa ho tjha ha ntlo ya heno hore ho tlile jwang hore mollo o qhome? Qoqa ka mahlatsipa, tshenyeho le hore o kgonne jwang ho hlola mollo oo.

- **Pale e bohloko eo nkileng ka e phetelwa.**
  Mona o lebelletswe ho pheta pale eo motho e mong a kileng a o phetela yona. Ke eng seo o se hopolang se etsang hore pale eo e be bohloko hakaalo.

Ha o ngola moqoqo phetelo hopola tsena tse latelang:

- Ditaba tsa moqoqo di lokela ho etsa ketane e sa kgaoheng ya diketsahalo.
- E be ditaba tse kgolwehang leha di theilwe hodima kgopolotaba le boiqapelo.
- Hangata moqoqo phetelo o ngolwa makgatheng a fetileng kapa lephethi.
- Tema ya selelekela e tshwanela ho ngoka thahasello ya mmadi.
- Moqoqo / pale e ntle hangata e fupere ntlha e itseng.
- Qetello e sa tlwaelehang, mme e kgahlisa, e phethela ha monate.
- Thahasello ya mmadi e lokela ho hohelwa ho fihlella qetellong. Setaele, disebediswa tsa bonono le bokgabo, mmoho le diketsahalo di lokela ho tlisa thahasello e tswelang pele.
- Moqoqo phetelo o atlehileng o ama ditho tsa kutlo tse fapaneng tse jwalo ka pono, kutlo, modumo, tatso, phofonelo, le kamo (karaburetso).
- Hopola hore moqoqo phetelo o ntse o na le matshwao a matla a ho hlalosa.

1.2. MOQOQO O HLALOSANG/ WA TLHALOSO

Mofuteng ona wa moqoqo o lokela ho hlalosa ho hong ho dumellang mmadi ho itemohela sehlooho se hlaloswang ka tsela e hlakileng jwaloka wena (moithuti/mongodi). Hlalosa motho, ntho, ho hong kapa ketsahalo e itseng ka tsela e tla etsa hore motho ya qoqelwang a utlwisise hantle ebile a bona seo ho buuwang ka sona le ha a ne a le siyo ha se etsahala.

Mehlala ya dihlooho

- **Sa tla sa nthobatsa ha bohloko setshwantsho sa thelebishene**.
  Mona o hlalosa ka setshwantsho se tshosang seo o neng o se shebelletse thelebisheng.

- **Motswalle wa ka a tla a nthusa lerabeng le o ke neng ke tlo wela ho lona.**
  Mona o hlalosa tsela eo motswalle wa hao a ileng a o sebedisa ho o thusa ho o ntsha lerabeng leo o neng o le tjehetswe ke dira tsa hao.

  Bosiung boo tsa be di ruthutha difefo.

  Mona o lebelletswe ho hlalosa diketsahalo tsa bosiung ba difefo tse neng di ruthutha. Qoqa ka mahlatsipa, tshenyeho le hore o kgonne jwang ho fumana thuso/phonyoha bosiung boo.

Hlokomela tsena tse latelang ha o ngola moqoqo ona:

- O bopa setshwantsho ka tshebediso ya mantswe e le ho tlisa kutlwisiso ho motho ya balang moqoqo wa hao.
- O kgetha mantswe ka hloko e le ho fana ka sekgahla se lebelletsweng.
- Karaburetso ya pono, kutlo, modumo, tatso, phofonelo, le kamo o ka di sebedisa bakeng sa hore tlhaloso ya hao e totobale mme e utlwahale.
- Sebedisa mekgabisopuo ka tsela e nepahetseng.

1.3 MOQOQO WA BOINAHANELO / O TEBISANG MAIKUTLO.

Mofuteng ona wa moqoqo o lokela ho nahanisisa ntlha e itseng, mme o nehelane ka maikutlo le mehopolo eo e leng ya hao. Mohlala: O ka nahanisisa ka ditoro kapa ditabatabelo tsa hao.

Mehlala ya dihlooho

- ***Eo ebile titjhere ya ka ya mmakgonthe!***
  Mona o hlalosa maikutlo le mehopolo ya hao e tebileng ka tsela eo o hopolang titjhere ya hao ya nnete ka yona.

- ***Boo, ke bona bophelo! Ebe hantle bophelo ke eng!***
  Mona o pheta ka mathata ao o tobaneng le ona bophelong mme o sa kgone ho a hlola.

Hlokomela tsena tse latelang ha o ngola moqoqo ona:

- Moqoqo wa boinahanelo o nka lehlakore.
- Sehlooho sa moqoqo hangata ke sona se laolang lehlakore la hao.
- Maikutlo a hao a na le seabo se seholo moqoqong ona.

- Karolo e kgolo e ka ba sebopehong sa tlhaloso. Sehlooho se lokela ho ba se hlakileng ka sepheo sa ho bopa / ho ntshetsa pele maikutlo a hao ho mmadi.
- Mehopolo /menahano /maikutlo a hlaloswang a lokela ho pepesa nnete e tswakilweng le boiqapelo, mme o bontshe seabo sa hae ho wena.

1.4. MOQOQO WA KGANG /NGANGISANO.

Mofuteng ona wa moqoqo o lokela ho ba le mohopolo o itseng kapa ntlhakemo e itseng, mme o hlahisa le ho ntshetsa pele lehlakore la hao, o tshehetse le ho sireletsa ntlhakemo ya hao ka ho hlaka le ho tsepama sehloohong ka nako tsohle. Moqoqong ona o kgetha lehlakore, leo wena o lekang ho susumetsa mmadi hore a dumellane le wena ntlhakemong ya hao.

Mehlala ya dihlooho

- ***Dikereke tsa kajeno e se e le letlole la ho etsa tjhelete feela*. Dumellana kapa o hanane le sehlooho sena.**
  Mona o etsa kgetho ya ho dumellana kapa ho hanana le sehlooho. Kgethong ya hao o lokela ho tshehetsa mohopolo oo ho fihlella qetellong o ntse o tshehetsa ntlhakemo ya hao.

- ***Tshehetso ya dinaha tsa ka ntle e phahamisa moruo wa Afrika Borwa.* Dumellana kapa o hanane le sehlooho sena.**
  Mona o etsa kgetho ya ho dumellana kapa ho hanana le sehlooho. Kgethong ya hao o lokela ho tshehetsa mohopolo oo ho fihlella qetellong o ntse o tshehetsa ntlhakemo ya hao.

- ***Matlo a ahelwang batho a RDP ke tshenyo ya tjhelete ya setjhaba.* Dumellana kapa o hanane le sehlooho sena.**
  Mona o etsa kgetho ya ho dumellana kapa ho hanana le sehlooho. Kgethong ya hao o lokela ho tshehetsa mohopolo oo ho fihlella qetellong o ntse o tshehetsa ntlhakemo ya hao.

Hlokomela tsena tse latelang ha o ngola moqoqo ona:

- Qala moqoqo ka ho totobatsa ntlhakemo ya hao mabapi le sehlooho ka tsela e bontshang boiqapelo le ho hohela.
- Nehelana ka dintlha tse batsi tse hlakisang ntlhakemo ya hao, mme o di tshehetse.
- Kgetha lehlakore, mme o tsepame ho seo o dumellanang kapa o hanyetsanang le sona.
- Moqoqo wa kgang o nka lehlakore, mme mehopolo e matla e hlahiswe ho nontsha lehlakore la taba.

- Disebediswa tsa bonono tse fapaneng le mawa a tshusumetso di lokela ho sebediswa.
- Puo ya maikutlo e ka sebediswa ho tshehetsa ntlhakemo, empa e se hlohlontshe ditsebe.
- Qetello e lokela ho ba matla, o hlake ka puo e kgodisang le ho totobatsa maikutlo a hao.

1.5 MOQOQO O TSHEHETSANG MAHLAKORE A MABEDI

Mofuta ona wa moqoqo ke o sa nkeng lehlakore, mme sepheo sa wona ke ho nehelana ka maikutlo a lekalekanang a mahlakore a mabedi a kgang. O lokela ho lekola mahlakore a fapaneng a sehlooho se hlaloswang ebe o nehelana ka dintlha tse dumellanang le tse hananang ntle le tshekamelo lehlakoreng lefe kapa lefe. O ka fihlella qeto e itseng pheletsong ya moqoqo, empa dintlha tse tshehetsang le tse kgahlanong (hananang) di lokela ho hlahiswa hantle le ho sekasekwa ka tekano ha o ntse o ngola.

Hopola tsena tse latelang ha o ngola moqoqo o sa tshehetseng lehlakore:

- O lokela ho utlwisisa le ho lekodisisa mahlakore a mabedi a taba o sa kgethe lehlakore, mme o bontsha tsebo e phethahetseng ya ho tshehetsa mahlakore ka bobedi.
- Moqoqo o lokela ho hlahisa mehopolo e hlakileng, e nahanisitsweng hantle, mme e hloke leeme.
- O lokela ho hlahisa dipolelo tse otlolohileng, tse tsheheditsweng ka mabaka le dintlha tse utlwahalang.
- Mahlakore a lokela ho tshehetswa ka ho tshwana/lekana.
- O lokela ho hlahisa maikutlo a nang le sekgahla/matla a ho kgodisa baamohedi ba ditaba ntle le ho susumetsa kapa ho buella lehlakore le leng ho feta le leng.
- O lokela ho nehelana ka ntlhakemo ya hao pheletsong ya moqoqo wa hao.

Mehlala ya dihlooho:

- ***Ho ntsha mpa ke tokelo ya motho ka mong.***

  Moqoqong ona o lokela ho qala ka ho hlalosa hore ho ntsha mpa ke eng, mme o totobatse hore bohle ba nang le tabatabelo ya ho ntsha mpa ba ka etsa jwalo, o boele o totobatse hore le ba se nang tabatabelo ya ho ntsha mpa, ba ka se e ntshe leha bophelo bo itshetlehile tabeng eo. O lokela ho tshehetsa mahlakore ana a mabedi ka ho tshwana kapa ka ho lekana. Mahlakoreng ana ka bobedi, o lokela ho hlahisa maikutlo a nang le sekgahla/matla a ho kgodisa baamohedi ba ditaba ka ntlhakemo ya hao, ntle le ho susumetsa kapa ho buella lehlakore le leng ho feta le leng. O lokela ho nehelana ka maikutlo a hao pheletsong ya moqoqo wa hao.

Ela hloko: Ntlhakemo ya hao o nehelana ka yona qetellong ya moqoqo.

- ***Kajeno thuto ke ya barui.*** **Dumellana o be o hanane le sehlooho sena**. Mona o tshehetsa mahlakore a mabedi a taba/sehlooho. Moqoqong wa hao o ka totobatsa kamoo thuto e hlokang tjhelete e ngata kateng hore o e fumane, o boele o hanane le sehlooho sena hape ka ho bontsha kamoo mmuso o phallelang ba dikojwana di mahetleng kateng ho iphumanela thuto.

- ***Ho setjhuwa ha baithuti dikolong ba sa lebella ke tharollo ya mathata.*** **Dumellana o be o hanane le sehlooho sena.**
  Moqoqong ona o lokela ho hlalosa hore lentswe 'ho setjhuwa' ke eng. Ho feta moo, o ka hlalosa hore ha ntho e etsahala o sa lebella ke ha e etsahala ka tsela e jwang. O lokela ho hlahisa mahlakore ana a mabedi:

1.6 MOQOQO WA SETSHWANTSHO

Mofuteng ona wa moqoqo o lokela ho boha setshwantsho, mme o ngole moqoqo ho ya ka se **qholotswang ke setshwantsho seo maikutlong a hao,** (ha o hlalose seo o se bonang setshwantshong empa setshwantsho seo se o hopotsa eng?). Iqapele sehlooho se nepanang le se qholotswang maikutlong a hao. O ka ngola moqoqo ona ho hlaha lehlakoreng lefe kapa lefe. Lehlakore leo e ka ba la moqoqo phetelo, wa tlhaloso, o tshehetsang mahlakore a mabedi, wa ngangisano, kapa wa boimamelo.

Mehlala ya meqoqo ya ditshwantsho.

[Setshwantsho sena se nkuwe ho tswa ho www.google/pictures]

[50]

[Setshwantsho sena se nkuwe ho tswa ho www.google/pictures]

[Setshwantsho sena se nkuwe ho tswa ho www.google/pictures]

[50]

1.7 MOQOQO O THEHILWENG DIQOTSONG, MAELENG LE DIKAPOLELONG.

Ha o araba(kgetha) mofuta ona wa moqoqo, o lokela ho ba le kutlwisiso le tsebo e phethahetseng ya maele le maelana mmoho le qotso e tla beng e qotsitswe. Bahlahlobi ba ka fana ka dihlooho tsa meqoqo tse totobetseng le tse sa totobalang kapa qotso e itseng. Ha o ngola moqoqo o

ipapisitseng le qotso, o se ke wa bua ka moqotsuwa empa o bue ka mantswe a qotso eo.

Mehlala:

Maele

Matsoho a a hlatswana.

Mona o ka ngola moqoqo ka batho e le ho bontsha hore bophelong batho ba lokela ho thusana, ha ho na motho ya ka ikgonang kapa ho ipotoloha, re hloka thuso ya batho ba bang hore re kgone ho phela.

Kgupi e rahwa ke monono.

Mona o ka pheta diketsahalo tsa motho ya ileng a etswa hantle, a puthwa empa qetellong a hlantshwa ke mofuthu a qetella a entse ba neng ba mo thusa hampe.

Tlhapi folofela leraha, metsi a ptjhele o a bona.

Mona o ka ngola ditaba tse mahlonoko tsa bana ba ileng ba hlokahallwa ke batswadi ba bona, empa ka boitelo le boikitlaetso bo matla ba kgona hore ba fihlelle ditoro le ditabatabelo tsa dipelo tsa bona.

Diqotso

'*Ka nako e nngwe Modimo o fokotsa jwang hore o tsebe ho bona dinoha'* (Dipuo tsa bohlale tsa maAfrika)

O ka dumellana le sehlooho ka ho ngola moqoqo o bontsha hore Modimo a ka tlosa eng kapa eng eo o neng o itshetlehile ka yona bophelong ba hao, ka sepheo sa ho o bontsha matla/bokgoni ba hao/ho o thusa ho ba le boikemelo.

O ka hanana le sehlooho sena o bontsha hore mathata a ka nna a e ba teng leha tsohle tseo o nang le tsona di ntse di le teng empa o makale ditaba tsa hao di hana ho kopana.

'*Ha kelello e le matla, ha ho tshitiso e ka o emang ka pele'.*

Kelello e leng boko, leha e le setho se senyenyane hakaalo mothong, empa ha o e sebedisa hantle e ka o thusa ho phethahatsa merero/ditabatabelo tsa hao. Le teng ha o e sebedisa hampe e ka o senyetsa bophelo.

kapa

Ha o le bohlale, o na le kelello e tjhatsi ha ho bothata bofe kapa bofe boo o ka sitwang ho bo rarolla.

'*Mmui ya buang nnete o hloka metswalle'*.

Le ha o ka ba le metswalle e mengata hakae, e bileng e o rata, ha o le motho ya tlwaetseng ho bua nnete, e tla o hlanohela metswalle eo. **kapa**

Nnete le botshepehi, ke dibetsa tse tla o tlisetsa metswalle ya nnete, e tshepahalang, e o ratang e tla ema le wena maemong ohle, eseng bomenomasweu.

'*Thuto ke sebetsa se matla se ka fetolang lefatshe'*. (Nelson Mandela)

O ka pheta pale e bontshang hore batho bohle ba rutehileng, ba kgonne ho fetola maphelo a bona, a malapa a habo bona, baahisane ba bona le a lefatshe ka kakaretso. **kapa**

O ka pheta pale mmo o bontshang hore ke ka thuto feela o ka kgonang ho bula mamati a fapaneng bophelong, a mesebetsi le menyetla e fapaneng bophelong.

Tsela ya ho ngola moqoqo

Hore moqoqo wa hao e be moqoqo o lokileng, o lokela ho ba le tse latelang:

- **Mmapa wa monahano/Moralo**.

  - Mmapa wa monahano/moralo ke dintlha tseo o tlo bua ka tsona mmeleng wa moqoqo wa hao. (hopola moralo ha se sebopeho sa tema, sebopeho sa tema le moralo ke ntho tse pedi tse fapaneng)
  - Moralo o ka etswa ka dipolelwana e seng ka lentswe le le leng, e le hore o hlahise hantle se ka lebellwang seratswaneng seo.
  - Ka nako e nngwe dintlha tsa moralo di ka etswa ka tsela ya dipotso.
  - Hopola hlew hle hore mmapa wa monahano o ngolwa qalong ya tema.

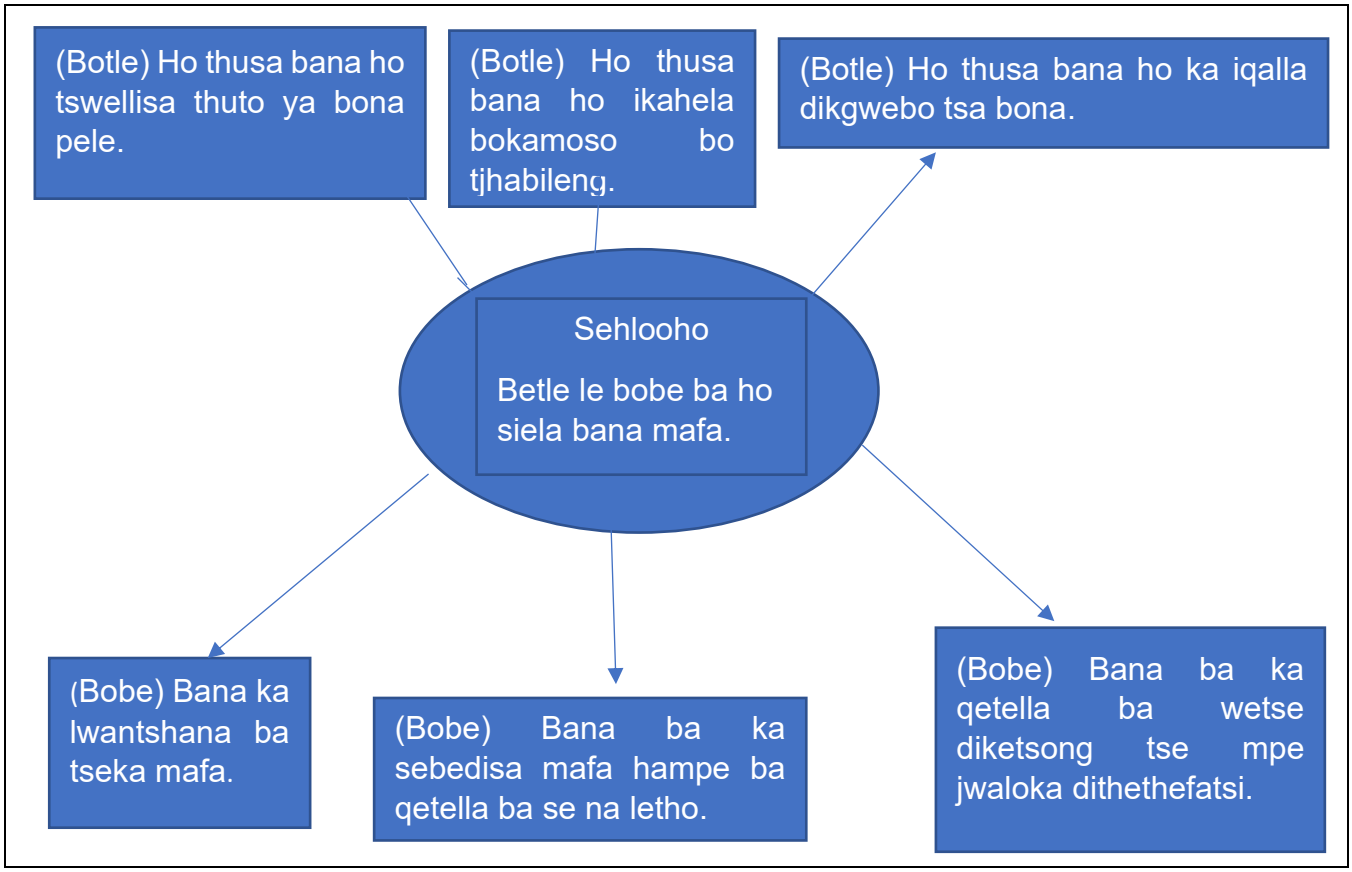
  Mmapa wa monahano/moralo o ka o thusa hore o fihlelle tse latelang:

  - Hore dintlha tsa hao di momahane hantle di bope thapo ya diketsahalo.
  - Hore ho be le neheletsano ya ditaba diratswaneng.
  - Hore o se ke wa tswa lekoteng.

Mmapa wa monahano o ka ngolwa ka tsela tse ngata tse fapaneng ho ya ka kutlwisiso ya mongodi.

- **Tsela tsa ho ngola mmapa wa monahano/moralo:**
  - O ka ngola dintlha o sebedisa tjhate.
  - O ka ngola moralo o hlahlamanya dintlha.

Mohlala wa moralo ka ho etsa tjhate:

Mohlala wa moralo ka ho hlahlamanya dintlha:

Sehlooho:**Botle le bobe ba ho siela bana mafa.**

Moralo?

1. (Botle) Ho thusa bana ho tswellisa dithuto tsa bona pele.
2. (Botle) Ho thusa bana ho ikahela bokamoso bo tjhabileng.
3. (Botle) Ho thusa bana ho iqalla dikgwebo tsa bona.
4. (Bobe) Bana ba ka lwantshana ba tseka mafa.
5. (Bobe) Bana ba ka sebedisa mafa hampe ba qetella ba se na letho.
6. (Bobe) Bana ba ka qetella ba wetse diketsong tse mpe jwaloka dithethefatsi.

- **Seratswana sa selelekela.**

Seratswana sa selelekela ha se karolo ya mmapa wa monahano/ moralo empa ke seratswana seo mongodi a se sebedisang ho ngoka kapa ho hohela babadi.
Seratswaneng sena mongodi o lokela ho:

- Sebedisa puo e nang le kgohedi e matla ho mmadi ho susumetsa mmadi hore a hohelehe ho bala moqoqo wa hae.
- Sebedise mantswe a nang le tlhalosa e utlwahalang.

❖ **Seratswana se qetellang/phethelo.**

Seratswana se phethelang ke sona se kwalang ditaba. Le sona ha se karolo ya moralo.

- Seratswana sena se lokela ho bontsha phethelo ya ditaba.
- Se hlahisa **maikutlo** a mongodi ka sehlooho seo a buang ka sona.

MOSEBETSI WA 1

KAROLO YA A: MOQOQO

POTSO YA 1

- Kgetha sehlooho kapa setshwantsho SE LE SENG, mme o ngole moqoqo wa bolelele ba mantswe a 400 - 450 (dikahare feela). Ebang o kgetha setshwantsho, ngola o itshetlehile ka mohopolo wa sehlooho o qholotswang ke setshwantsho seo maikutlong a hao, mme o iqapele sehlooho. Hopola ho etsa moralo le ho hlaola diphoso.

- Ha o qeta ho ngola moqoqo boela o o bale mme o sebedise pensele kapa pene ya mmala osele ho hlaola diphoso. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela hloko mehato ena.

1.1 Ka tlameha ho jara molato oo e seng wa ka. **(50)**

1.2 Thuto e tlisitse phetoho e kgolo Afrika Borwa. **(50)**

1.3 Hanana o be o dumellane le sehlooho se reng, Dipolotiki di senya setjhaba. **(50)**

1.4 Bohadi ba matsatsing a jwale ke kgwebo ho feta ho kopanya malapa. **(50)**

1.5 Ha nka ba moetapele wa baipehi motseng wa heso. **(50)**

Boha ditshwantsho tse latelang, e be o ngola moqoqo o itshetlehileng mohopolong wa sehlooho o qholotswang ke setshwantsho ka seng maikutlong a hao. Se lebale ho iketsetsa moralo. Iqapele sehlooho

1.6.1

[Setshwantsho sena se nkuwe ho tswa ho www.google/pictures

[50]

1.6.2

[Setshwantsho sena se nkuwe ho tswa ho www.google/pictures]

[50]

1.6.3

Setshwantsho sena se nkuwe ho tswa ho www.google/pictures] **[50]**

MATSHWAO KAOFELA: **[50]**

KAROLO YA B

DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE.

Ena ke mefuta ya ditema tsa kgokahano tse telele tsa ka mehla, tseo o lokelang ho di hlahisa nakong eo o hlahlobuwang ka yona. **Hopola moralo o ntse o lokela ho etswa jwaloka ha ho etswa meqoqong.**

Bolelele bo lebelletsweng le matshwao ke ana a latelang:

Sesotho PL	Mantswe a 180 - 200	Matshwao a 25 x 2 = 50

2. MANGOLO

Lengolo ke e nngwe ya ditema tsa kgokahano tse sebediswang tsatsi le leng le le leng. Le ka sebediswa ho tsebisa ba bang ditaba/la fana ka tlhahisoleseding e itseng, ho leboha kapa ho lebohisa, ho tshedisa ha ho hlahile ho hong ho bohloko, jwalojwalo. Lenanethuto le bua ka mangolo a semmuso le ao e seng a semmuso, a kopo, a tletlebo, a kutlwelobohloko, a teboho le a takaletso tsa mahlohonolo.

Ka hoo, ho ya ka dikahare tsa lona, lengolo le ka ngolwa ka merero e batsi haholo. Ho na le mefuta e fapaneng ya mangolo, mme e tlwaelehileng ke e latelang:

- Lengolo la setswalle/setlwaedi
- Lengolo la semmuso
- Lengolo la kgwebo
- Lengolo le yang dikoranteng kapa dimakasineng.

Ha re lekole mehlala e mmalwa ya mefuta ena ya mangolo:

LENGOLO LA SEMMUSO

Lena ke lengolo le ngollwang mesebetsing, mebusong, mafapheng le mekgatlong ka ho fapafapana ha yona, ho boradikgwebo le boramabenkele, dikoranteng le dimakasineng, jwalojwalo.

Sebopeho

- Diaterese di pedi. Aterese ya mongodi wa lengolo o e ngola ho tloha bohareng ba leqephe ho leba ka letsohong le letona, e nto latelwa ke letsatsi, kgwedi le selemo, jwalo feela ka lengolo la setlwaedi.
- Kamora aterese o tlola mola o ngole **mohla.**

- Aterese ya ya ngollwang (moamohedi) o e ngola ka letsohong le letshehadi. Aterese ya moamohedi o e qala ka maemo a tshebetso a eo o mo ngollang, ebe o latela ka aterese ya hae **ka botlalo**.
- Hopola le ha o ka tseba lebitso la hae ha o a lokela ho sebedisa lebitso la hae.
- Tlasa aterese o ngola tumediso (monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana/ mohlomphehi).
- Tlasa tumediso o tlola *mola, ebe o ngola mola wa sehlooho, e leng o akaretsang dikahare tsa lengolo,* ***oo sehele mola ebang o o ngotse ka ditlhaku tse nyenyane.*** *Ha o ngotse sehlooho ka tlhaku tse kgolo, ha o sehele mola*.
- Kamora mola wa sehlooho ngola *seratswana sa selelekela* seo e leng ntshetsopele ya ditaba.
- Ho feta mona seratswana se seng le se seng ke se matlafatsang taba eo o buang ka yona. Tlola mola dipakeng tsa diratswana.
- Qetelo le yona ke ya puo ya semmuso, mme o ka e ngola e le '*Ka botshepehi', 'Ka boikokobetso',* jj.
- O lokela ho ngola lebitso la hao ka botlalo kamora qetelo, ebe o *saena* lebitso ka hodima.

Dikahare

Dikahare tsa lengolo la semmuso ke tse batsi, tse fapafapaneng hobane merero ya ho ngola e fapafapane. E ka ba lengolo la semmuso la ho kopa mosebetsi ho kopa ho hong, mohlala, thuso ya ditjhelete, la ho tletleba jj. O etsa tsena ka ho ela hloko kgetho ya mantswe le sehalo.

LENGOLO LA THOHOLETSO

Lena ke lengolo la thoholetso, moo naha e thoholetsang naha e nngwe ka baka la botle boo e bo entseng

Lefapha la Ditaba tsa Matjhaba
Puso ya Naha ya Afrika Borwa
P.O. Box 9594
PRETORIA
0001

25 Motsheanong 2025

Motsamaisi-moholo
Merero ya Ditaba tsa Selehae
Puso ya Naha ya Zimbambwe
P.O. Box 458
ZIMBABWE
4500

Mohlomphehi

KOPANO KE MATLA

Re le naha ya boahisane ya Afrika Borwa, re rata ho le ngolla tjena ho le thoholetsa ka katleho eo le bile le yona mabapi le ho fedisa dikgohlano ka hara naha le ho theha mmuso wa kopanelo. Re ntse re re feela, pele-a-pele, ditlatse! Re thabetse ho bona kamoo dipolao di ntseng di fokotseha kateng, le ho bona kamoo le ntseng le atleha ho bopa kgotso le kutlwano setjhabeng. Kajeno le tswelletse ho theha mmuso wa kopanelo wa mahlakore ohle a neng a lwantshana; le nnetefaditse taba ya hore "kgotso ke kgaitsedi ya kgutso", mme "o ka nketsang ha e ahe motse, motse ho ahwa wa morapedi".

Tsebang hore re le naha e ahisaneng le lona, re motlotlo haholo ka lona. Re bile re intsha sehlabelo hore, ha eba ho na le thuso efe feela eo re ka nehelanang ka yona, re ke ke ra qeaqea ho etsa jwalo! Kgolo ya moruo pakeng tsa dinaha tsena tsa rona e tla unela batjha ba rona molemo. Ka tshebedisanommoho re tla kgona ho e hlanaka. Tswelang pele ka taba tse kgahlisang! Re ka thaba haholo ha re ka tswela pele ho bopa selekane, kgotso le botsitso pakeng tsa dinaha tsena tse pedi.

Ke rona
Afrika Borwa
_____ (Saena mona)
Mong. J. Maseka
(Mongodi kakaretso)

27 Matla Street
Bethlehem
9506
30 Mmesa 2025

Motsamaisi
Lefapha la Mekitlane
Woolworths Ltd
P. O. Box 20091
Johannesburg
9000

Monghadi/Mofumahadi/Mofumahatsana

Lebaka la ho se lefe mokitlane: 4601-444-2587.

Ke o tsebisa hore ha ke a ka ka kgona ho lefa mokitlane wa ka kgweding ena. Ke bile le bothata ba ditjhelete, ka hona ka sitwa ho lefa.

Bothata ba ka bo ne bo ile ba tswalwa ke ketso tsa botlokotsebe; ke utsweditswe karete ya banka ya ATM nakong eo ke neng ke ntsha tjhelete motjhining ka la 25 Mmesa kgweding yona ena. Ka Mantaha wa la 26 ha ke fihla bankeng ke fumane tjhelete ya ka e nkuwe kaofela. Ha jwale mapolesa a fuputsa taba ena.

Ke se ke entse kopo ya kadimo ya tjhelete bankeng ka maikemisetso a ho tla lefa mokitlane wa ka wa kgwedi. Banka e ntshepisitse ho nkadima tjhelete kamora matsatsi a mahlano a tshebetso. Ke tshepisa ho lefella kgwedi tsena bobedi mafelong a kgwedi ena ya Motsheanong.

Nka thaba haholo ha le ka nkutlwela bohloko, mme lebitso la ka la se ke la senyeha.

Ka botshepehi

_____ (Saena mona)
Mong. J.M. Maleke

Mosebetsi wa 2

O mohlahlobi wa dikolo seterekeng sa heno. Ngolla sekolo se sebeditseng hantle ditlhahlobong tsa makgaolakgang lengolo la thoholetso. **(25)**

3. IMEILI

Molaetsa wa imeili ke tsela e ntjha (ya moraorao tjena) ya dikgokahano, e kgemang mmoho le tshebediso ya thekenoloji, e sebediswang ka ithanete. Molaetsa ona o ka ngolwa ka dikhomputa kapa diselfounu pakeng tsa mongodi le moamohedi wa ditaba kapa baamohedi ba ditaba ha feela

mongodi le mongollwa ba na le dieterese tsa emaili. Ho hlakile he hore mongodi a ka ngolla motho kapa batho ba bangata ka nako e le nngwe. Sepheo se seholo sa molaetsa wa imeili ke ho fetisa ditaba ka potlako. Imeili e fetotse tsela eo batho ba neng ba ngollana ka yona hobane e potlakisa ho romela molaetsa ka ho boloka nako. Re na le mefuta e mmedi ya diimeili, ya setlwaedi/setswalle le ya semmuso.

PHAPANO PAKENG YA IMEILI YA SETLWAEDI/SETSWALLE LE YA SEMMUSO

IMEILI YA SETLWAEDI/SETSWALLE	IMEILI YA SEMMUSO
Mofuta ona wa imeili o itshwanela hantle le mofuta wa lengolo la setswalle/setlwaedi.	Mofuta ona wa imeili o itshwanela hantle le mofuta wa lengolo la semmuso.
Imeili e na le sebopeho sa lengolo la setlwaedi mme e ntse e ngolwa ka diratswana, ditumediso le qetelo.	Imeili e na le sebopeho sa lengolo la semmuso mme e ntse e ngolwa ka diratswana, ditumediso, qetelo le tshaeno.
Puo, setaele le registara tse sebediswang mona ke tsa setlwaedi hobane o ngolla motho eo o tsebanang le yena.	Puo, setaele le registara tse sebediswang mona ke tsa semmuso.

Matshwao a ikgethang a mofuta ona wa tema Diaterese:

- Mongodi le mongollwa ba lokela ho ba le diaterese tsa imeili.
- Mongodi wa emaili o tataiswa k eke sebopeho se tla iponahatsa ha a ngola emaili.
- Aterese ya imeili ya mongodi e ngolwa hodimo sebakeng sa yona, mme o qala ka yona molaetseng oo wa imeili.
- Aterese ya imeili ya mongollwa e ba ka tlasana ho ya mongodi ka mantswe a mang e tla ka mora ya mongodi.
- Diaterese tsa batho ba bang ba ka romellwang molaetsa oo, di ba le sebaka sa tsona ka tlasa ya ya romellwang molaetsa. Sebaka seo se hlahiswa ka Cc, mme diaterese tsa imeili tsa batho bao di a hlahella.
- Ho ka boela ha ba le batho ba bang hape ba ka romellwang molaetsa oo empa diaterese tsa diimeile tsa bona di sa hlahelle moo molaetseng, mme sebaka seo se hlahiswa ka Bcc.
- Ka mora sebaka sa diaterese ho ba le sebaka sa ho ngola sehlooho sa molaetsa.
- Emeili e ka ba le molemo o moholo hobane mofuteng ona wa tema o ka kgona ho ba le sehlomathiso.
- **Sehlooho sa molaetsa wa imeili se lokela ho ngolwa hantle, se hlake, se utlwisisehe.** Iphe nako ya ho ngola sehlooho se utlwahalang.
- Ka tlasa sehlooho ho latela sebaka sa ho ngola molaetsa.
- Ditumediso di tla fapana ho ya ka mofuta wa molaetsa o ngolwang. Ditumediso e be tse kgutshwane kaha ho bolokwa nako.

DIKAHARE:

- Dikahare tsa molaetsa wa imeili le tsona di tla fapana ho ya ka mofuta wa dikamano tsa mongodi le mongollwa/bangollwa le mofuta wa molaetsa, wa setswalle kapa wa semmuso. Ditaba e be tse utlwahalang tse tobileng, o ntse o hopola palo ya mantswe ya ditema tse telele tsa kgokahano. **Ha ho a lebellwa hore o hokele eng kapa eng imeiling ya hao.**
- **QETELO:**
- Le yona e tla fapana ho ya ka hore molaetsa ke wa setswalle kapa ke wa semmuso, mme o ka e ngola e le 'Ka botshepehi', wa hao ka boikokobetso, motswalle wa hao jj.

Sebopeho sa imeili se lokela ho ba jwang?

Mohlala

E tswa ho: nthabiseng79@gmail.com
E ya ho : thabangramosoeu@yahoo.co.za
Cc : matsaur@lantic.co.za, rethabilelekwa89@gmail.com
Bcc : diimeili tsa baamohedi ba bang ba molaetsa ona ha di hlahelle/ha di bonahale
Letsatsi :
Sehlooho: Leeto la Mangaung
Ditumediso: Mohlomphehi
Mmele
Nthabiseng Ramaru …….. (tshaeno) Mongodi 089 6574 400
Dikgokello:
Ela hloko: Palo ya mantswe e etswa ke dikahare tsa molaetsa feela.

Mohlala wa imeili.

E tswa ho: lebewana@gmail.com
E ya ho : nthakwana4@gmail.com
Cc :
Bcc :
Letsatsi :
Sehlooho: Memo moketjaneng wa phelehetso ya baithuti

Ditumediso: Monghadi/Mofumahadi/Mohlomphehi/Weso/Ngwaneso, jj
Fumana molaetsa wa memo ho tswa sekolong sa Khorong SS. Re o memela moketjaneng wa ho felehetsa baithuti ba kereiti ya 12 o tla ba ka la 17 Pherekgong 2021. *Qeto ena e susumeditswe ke ho tseba hore o na le bokgoni ba ho kgothatsa baithuti ha e le mona ba lokela ho ya kopana le bophelo bo botjha isao.* *Sekolo sa heso se tsebahala ka mabaka a fapaneng. A kenyelletsang ho ipabola ha baithuti ditlhahlobong tsa makgaolakgang selemo le selemo. Le leng la mabaka ke hore o e mong wa baithuti ba neng ba siye setumo sa ho fumana dinaledi feela dithutong tsa hao, dilemong tse 30 tse fetileng. Ke ka hoo re kopang hore o tle ho tla ba tshetlehela puo hore kelello le maikemisetso a bona di be tjhatsi, mme ba bone tsela boitjhorisong ba bokamoso ba bona. Boikgathatso bona bo hlohlelleditswe ke ho bona hore bongata ba baithuti ba hloka tjantjello ya ho itshematlela le ho ntshetsa dithuto tsa bona pele leha mmuso o na le letlole le shebaneng le ditefello tsa mahala diyunivesithing.* *Re le moifo wa sekolo re ka thaba haholo ha o ka ananela kopo ya rona.* *Ya ikokobeditseng* *Tshepo*
Dikgokelo:

Mohlala wa imeili (PTP)

E tswa ho: thabo@gmail.com
E ya ho : tshepo@gmail.com
Cc :
Bcc :
Letsatsi :
Sehlooho: Sephetho sa tlhodisano tsa mmino Alfred Ndzo

Monghadi/Mofumahadi/Mohlomphehi/Weso/Ngwaneso, jj

Fumana sephetho sa ditlhodisano tsa mmino tse neng di tshwaretswe Alfred Nzo ka la 8 Hlakola 2021. Tsohle di tsamaile hantle haholo, hoo re ileng ra fihlella sephetho se neng se sa lebellwa ke ba bangata.

Dihlopheng tse leshome le metso e tsheletseng tse neng di kenetse tlhodisano di sebeditseng hantle haholo, ke tse hlano tse lokelang ho ya emela mmasepala wa rona ditlhodisanong tsa lebatowa isao.
Dihlopha tsena ke tse etelletsweng pele ke monghadi Lebelo, mofumahatsana Thekiso, monghadi Tebele, monghadi Mohlomi le mofumahatsana Lebetso.
Dihlopha ke tse latelang, boemong ba bohlano e bile Ditswere tsa Mphaki, boemong ba bone e bile Mahaqasi a Fobane, boemong ba boraro e bile Mabewana a Phamong, boemong ba bobedi e bile Marwana a Tseki ha boemong ba pele e bile hlopha se tummeng haholo sa Ditau tsa Thwahlane.

Ka boikokobetso/Ka botshepehi/ Weno/Motswalle wa hao, jj.

Sediadiane Malekelle

MOSEBETSI WA 3

Ngolla emaili e yang ho mokomishenare wa sepolesa sa motse ya heno o mo meme ho tla tshetlehela baithuti puo ka ditlamorao tsa diketso tse mpe hara motse. **(25)**

4. PUISANO

Puisano ke tema e ngolwang ho hlahisa puisano e bileng teng dipakeng tsa batho ba babedi kapa ho feta. Ka nako e nngwe puisano ena e ka ba moqoqo feela e tlwaelehileng pakeng tsa batho ba tshohlang taba e itseng e amang maphelo a bona, ka lehlakoreng le leng e ka ba puisano e hlophisitsweng bakeng sa morero o itseng, mohlala, inthaviu. O e ngole ka tsela ya terama.

Ha o ngola puisano o ele hloko dintlha tsena tse latelang:

- Puisano e ngolwa ka mehla e le ho *puo ya mmui*, empa matshwao a *di-a-bulwa-di-a kwalwa* ("…") ha a sebediswe ntle feela ha o qotsa puo/mantswe a itseng.
- Lebitso la sebui le ngolwe ka letsohong le letshehadi la leqephe, mme le latelwe ke letshwao la *kgutlopedi* (jk. *Moleboheng:*)
- Tlhaloso ya tlatsetso (jwalo ka ho terama), e kang ditaelo tsa hore ho itseng ho etswa jwang kapa ho buuwa jwang, e ngolwa ka masakaneng;
- Polelo e nngwe le e nngwe e lokela ho ba *karabelo* ya polelo e sa tswa buuwa;

- Sehalo le puo ya hao ebe tse tla itshetleha kamanong ya dibui/dibapadi tse pedi tse buisanang esita le ho sehlooho hammoho le puisano ka boyona;
- Tlole mola dipakeng tsa sebui ka seng ho etsa hore mosebetsi o balehe habonolo esita le ho ba makgethe.

Ho na le mehlala e mengatangata ya sebopeho sa puisano eo o ka e fumanang bukeng efe kapa efe ha feela e le ya tshwantshiso kapa terama. E sebedise ho sheba kamoo e radilweng kateng.

Mohlala wa puisano

Puisano pakeng tsa mosuwe le moithuti eo ho bonahalang hore o qeta nako e ngata a le siyo sekolong. Ke ka phapusing ya borutelo baithuti ba bang ba qeta ho tswa ho ya ka ntle, ke nako ya ho phomola le ho ja.

Mosuwe: Thabo ke hlokometse hore mokgwa oo o tsamayang sekolo ka ona ha se o ka etsang hore o atleha o fetwa ke dithuto tse ngata ke bolofa ka nnete ha ke a kgotsofala.

Moithuti: Mosuwe ke dumellana le wena le nna ka nnete ha ke a kgotsofala hohang.

Mosuwe: O mmakatsa ha o re le wena ha o a kgotsofala, nna ke nahanne hore o ne o sa hlokomele.

Moithuti: Ntate ke takatso ya ka ka pelo yohle ya ka hore le nna ke rutehe ke tsebe ho ikemela bophelong le ho thusa bana beso.

Mosuwe: Ebe o na le lebaka leo o ka le behang tafoleng ha e le moo le wena o hlokometse hore ha o kene sekolo hantle?

Moithuti: Ntate ke phela lelapeng leo batswadi ka bobedi ke bo tshela le tlale ntho e kgolo ka mehla ha ke fihla ke tswa sekolong ke pakelwa ke botlolo tsa jwala tafoleng, bona ka bobedi ba kgalehile hona tafoleng.

Mosuwe: Taba ya hao e kgolo ebile e ama maikutlo haholo, jwale o lakatsa hore o ka thuswe jwang?

Moithuti: Ntate ke lekile ho kopana le borangwane, bomalome hore ba mpe ba thuse, ka nnete ba lekile ba hlotswe.

Mosuwe: Nna ke re na o ka lakatsa hore o ka thuswa jwang?

Moithuti: Ntate ha le ka nthusa ka hore bana beso ba mpe ba iswe mohlomong lehaeng la dikgutsana kapa moo ba ka fumanang tlhokomelo hobane ba sa le tlase dilemong mme ba utlwisa bohloko ho feta.

Mosuwe: Thabo ena ha se ntho eo o ka tholang ka yona o ne o lokela hore ebe ke kgale o buile hore le fumantshwe thuso.

Moithuti: Ke nnete ntate empa ka nako e nngwe motho o nahana hore ntho di tla loka mohlomong ke ntho ya nako e itseng athe ke ntho e sa tlo fela ebileng e seya maphelo a batho ba bang.

Mosuwe: E re ke kopane le komiti ya mesuwe e sebetsanang le maemo a mofuta o jwalo mona sekolong mohlomong ho tla ba le tharollo.

Moithuti: Ntate ke se ke lebohile le pele thuso e hlaha ke ne ke se ke bona ke lokela ho tlohela sekolo molemong wa bana beso hore ke mpe ke lo batle mosebetsi.

Mosuwe: Se ke wa potlakela ho etsa qeto ke na le tshepo ya hore ntho di tla loka ha re utlwe hore bona ba tla thusa jwang. (Ba arohana).

MOSEBETSI WA 4?

Motse wa heno o aparetswe ke merusu ya maqulwana a lwantshanang. Bana le batho, ba bolawa ka sehloho ke maqulwana ana. Ntwa tsena le dipolayano di qetella di sitisitse sekolo ho tswala pele hantle. Ngola puisano le moqolotsi wa ditaba ka maemo ana a ditaba. **(25)**

5. PUO E NGOLWANG

Puo ke karolo ya bohlokwa ya phedisano. O hlokometse hore meketjaneng e fapafapaneng kapa dikopanong ho tla kotjwa kapa ho be le motho tla nehelanang ka puo. Ha o fana ka puo, o fana ka yona o mametswe ke sehlopha sa batho/bamamedi ba fapaneng tlasa maemo a itseng. Tataisong ena re tla fana ka mohla wa puo e ngolwang empa o lokela ho tseba dintlha tsa bohlokwa tseo o lokelang ho di sheba ha o ngola.

Dintlha tsa tlhokomediso ha ho ngolwa puo

Pele o qala ho ngola puo o lokela ho ela hloko dintlha tse latelang:

- Ipotse lebaka la hore ke hobaneng o lokela ho nehelana ka puo le hore sepheo sa kopano ke sefe?
- Tseba mofuta wa kopano eo o yang ho bua ho yona hore ke ofe, ebe ke dikapeso tsa baithuti thutong, moketjana wa ho keteka ho pasa dithutong, mokete o itseng wa sekolo, lenyalo, jj.
- Tseba bamamedi ba hao hore e tla be e le bomang, na ke batjha, banyalani, bahwebi, batswadi, jj.
- Sheba hore o tla nehelana ka puo ka tsela efe, na ke ka tsela e bonolo, ka ho tshehisa, ka puo ya semmuso, jwalo-jwalo.
- E tla be e le nako efe eo o tlang ho bua ka yona, na ke hoseng, motshehare, mantsiboya, bosiu, jj.

Ha o se o fumane dikarabo tsa dipotso tse ka hodimo, hlophisa puo ya hao ka tsela e latelang:

- Pulo ya hao e be polelo kapa polediso ya bohlale, e matla e tla hohela le ho qhahamisa ditsebe tsa bamamedi. E ka nna ya ba motlae kapa qotso e tla hokahana le puo ya hao.
- Hlophisa le ho hlahlamisa dintlha tsa hao ka boqhetseke hore puo e phalle.
- Sebedisa dipolelo tse kgutshwane mme o nne o tswake ka mehlala le dipolediso tsa bonono tse sa tlwaelehang ho natefisa puo.
- Puo ya hao e be le phallo – ho be le qaleho e hlakileng, mmele wa dintlha tse momahaneng, le qetelo e mathemalodi.
- Bua dintlha tsa nnete, tse sa tswakwang ka leshano.

Ona ke mohlala wa puo ya mohla letsatsi la tswalo

Dumelang bomme le bontate hammoho le bohle ba teng ho ya ka maemo le ditulo tsa lona. Motsamaise wa mosebetsi ke a leboha.

Ke thabo le tlotla e kgolo ho nna ho ka fuwa monyetla wa ho beha mantswenyana a se makae ka ausi Dimakatso. Ha ke tsebe hore ke qale kae ka pabala ena, seilatsatsi sa nnete.

Ke dilemo tse 20 jwale ke tsebana le Maki. Re sebeditse mmoho makaleng a fapaneng a thuto le phatlalatsong. Maki o mofuthu, o lerato, o mokokotlo o sephara, ke motho wa batho, jj. Ha ho na bothata boo bo neng bo le ka hodimo ho matla a hae. Kamehla ha re isa mathata a rona ho yena, o ne a re eletse le ho re thusa ho re rarollela mathata ao. Ausi, o se ke wa fotoha mme ke kopa hore o fetisetse kgodiso e ntle eo batswadi ba hao ba o hodisitseng ka yona baneng ba hao. Dilemo tse mashome a mahlano ha se thaka ya motho. O bile le diphephetso empa ha di a o fetola. Pele ya pele kgaetsedi. O se dumelle maemo a mosebetsi, tjhelete kapa motho ho o fetola. Re unne tse molemo feela ho wena

E re ke emiseng mona hobane nka se qete ho bua ka ausi Maki.

Ntate Modimo a o etse hantle le ka ho loka.

Ke a leboha

Mosebetsi wa 5:

Ngola puo eo o tlang ho nehelana ka yona mohla mokete wa ditumediso tsa baithuti ba kereiti ya 12 sekolong sa lona.

6. RAPOROTO (TLALEHO)

Raporoto e ngolwa kamora diphuputso tse ileng tsa etswa, kapa ha ho tlalehwa ka ketsahalo e itseng e ileng ya bonwa ka mahlo, k.h.r. o le paki ya se ileng sa etsahala, mohlala, ntlo ha e tjha, makoloi a thulana, moithuti a lemala sekolong, jj. Maemo a bophelo ao ho tlalehwang ka wona ke a batsi haholo. Raporoto e lokela ho ba kgutshwane, empa e fupare dintlha kaofela. Hlahisa dintlha tsa bohlokwa feela. Sehalo e be se loketseng bongodi ba semmuso.

Ho ka latelwa mehato ena e mehlano:

- Etsa diphuputso ka botlalo tsa taba eo o shebaneng le yona.
- Bokelletsa tlhahisoleseding.
- Manolla le ho sekaseka tlhahisoleseding eo o e bokelleditseng.
- Etsa ditlhahiso le ditshisinyo.
- Kgwaritsa le ho ngola raporoto ka botlalo.

Sebopeho sa Raporoto (Tlaleho)

Dihloohwana tse ka sebediswang ho ngola raporoto e ka ba tsena tse latelang:

- Motho kapa batho bao raporoto e lebisitsweng ho bona;
- Sehlooho sa Raporoto;
- Ditaba kapa dintlha tseo ho tlalehwang mabapi le tsona (Thomo);
- Mokgwa wa tshebetso;
- Diphumano
- Diqeto;
- Ditlhahiso/ Ditshisinyo;
- Mohla le tshaeno/sikeneitjhara.

Mohlala wa Raporoto e entsweng kamora diphuputso

Ntlo ya Mong. Sekerekere e atereseng ya 45 Phindile street, Palmietfontein e rekiswa Fantising ka baka la ho se lefellwe nako e telele. Banka ya ABSA e o kgethile, wena le e mong ho ya lekola maemo a ntlo ena mme o nehelane ka tlaleho/ raporoto ka diphuputso tsa lona.

Tlaleho/Raporoto ka maemo a ntlo ya ha Sekerekere, 45 Phindile street, Palmietfontein

1. *<u>Raporoto e lebisitswe ho</u>* : *Lekgotla la Tsamaiso, ABSA Bank. Ntlokgolo*

2. *<u>Sehlooho sa phuputso</u>* : *Maemo a ntlo ya ha Sekerekere, 45 Phindile street, Palmietfontein*

3. *<u>Ditaba tseo ho tlalehwang ka tsona (Thomo):</u>*
   Lekgotla la tsamaiso la banka ya ABSA le kopile mofuputsi ho ya lekola le ho tlaleha ka tjhebahalo, maemo a tlhweko le ditlhokeho bakeng sa ntlafatso tsa ntlo e atereseng e boletsweng ka hodimo.

4. *<u>Mokgwa wa tshebetso</u>*

4.1 *Bafuputsi, e leng Benghadi RA Mofokeng le LO Ntaramane, tlasa boetapele ba Mong.M Mofokeng ba ile ba ya lekola ntlo ena mohla la 15 Mmesa 2008.*

4.2 *Mokgwa wa tshebetso:*

4.3 *Bafuputsi ba ile ba etela ntlo ka seqo ho lekola maemo a yona. Batho ba dulang haufi le mono ba ile ba botswa dipotso di se kae malebana le ntlo ena. Bafuputsi ba ile ba nna ba ngola dinoutso ka tekolo ya bona le ka dikarabo tseo ba neng ba di fumana.*

4.4 *<u>Diphumano:</u>*

- *Lemati la ka pele le tswelang ka ntle le ne le le ditshila, galase ya lona e tshwatlehile;*
- *Moaho ohle o ne o le ditshila ka ntle le ka hare, o le mengwapongwapo;*
- *Mabota ka hare ho ntlo a ne a na le mapatso a mabe haholo;*
- *Bongata ba diphaepe di phanyehile, mme dikgwerekgwere ha di tsamaye hantle;*
- *Siling ya ntlo boholo e wetse;*
- *Lebota la fense ho potoloha jarete le ne le wele ka mahlakoreng a mabedi.*

4.5 *<u>Digeto:</u> Ntlo e senyehile haholoholo, boholo ba yona e lokela ho lokiswa le ho ntjhafatswa. Tlaleho e tla ngolwa ke moetapele wa lekgotlana le fuputsang.*

4.6 *<u>Ditlhahiso/ ditshisinyo</u>*

- *Ho lokela ho kenngwe lemati le letjha le ka pele;*
- *Mapatso a maboteng a lokela ho lokiswa, mme ntlo e polaseterwa le ho pentwa botjha ka ntle le ka hare;*
- *Diphaepe tse senyehileng di ntshuwe mme ho kenngwe tse ntjha;*
- *Ho kenngwe siling e ntjha tlong kaofela;*
- *Lebota lohle ho potoloha jarete le tshwanetse ho lokiswa*

Tshaeno ya motlalehi: _____ Lebitso ka botlalo: Mong. M. Mofokeng Mohla la: 29 Mmesa 2008.

Mohlala wa Raporoto e tlalehang ka kotsi

Raporoto e tlalehang kotsi e ka tla ka sebopeho se bonojana mme tlhahisoleseding e ka kenyelletsa e latelang:

Mohlala wa tlhahisoleseding e lokelang ho kenngwa tlalehong ya kotsi:

SEKOLO SE SEHOLO SA THUTO-LORE ***Mohala: (016) 451 4121*** ***P.O.BOX 235*** ***Fekese: (016) 985 4331*** ***SHARPEVILLE*** ***TLALEHO YA KOTSI***
Sefane sa ya tswileng kotsi ……
Lebitso la ya tswileng kotsi …… ***Mohla la kotsi: …… Nako: …….*** ***Tlhaloso ya kotsi:……..*** ***……*** ***Dikgato tse nkuweng kamora kotsi: ……..*** ***……*** ***(Di)Paki:……*** ***……***
Pehelo e ngotswe ke: …….. ***Maemo mosebetsing: ……..*** ***Motekeno: …….. Mohla la: ……***

Mosebetsi wa 6:

Tshebediso e mpe ya dithethefatsi e fetotse batjha ba motse wa heno makgoba. Le buile ka taba ena le le batjha. O kupilwe ke mokgatlo wa batjha motseng wa haeno ho ngolla setjhaba/ batswadi ka maemo ana a ditaba. Ngola Tlaleho/Raporoto ka maemo ana a tshosang. **(25)**

7. TEKOLOKAKARETSO

Ke mofuta wa tema moo molekodi a hlahisang *maikutlo* a hae ka sengolwa, mosebetsi wa bonono, lebenkele leo ho jelwang ho lona, konsarete, filimi, jj.

Ha o ngola mofuta ona wa tema o lokela ho tadima **dintlha tsena tse latelang tsa sebopeho**:

- E ngole ho hlaha *ntlhakemong ya hao (molekodi/mongodi)* ka ho sebedisa maemedi a motho wa pele kapa a mmui (a kang '*ke* le *nna*').
- O lokela ho hlahisa mahlakore ka bobedi, *tse ntle* le *tse mpe* ka tseo o ngolang ka tsona.
- O sebedisa dipolelo tse ho *lekgathe lejwale*, *makgethi* le mantswe a utullang *puo ya maikutlo* ka tshwanelo ka sepheo sa ho hlahisa *mehopolo le maikutlo* a hao jwaloka molekodi (mongodi). Sehalo se ka sebediswa bakeng sa ho beha leseding le ho thabisa baamohedi ba ditaba.
- O lokela ho tshehetsa ntlhakemo ya hao o itshetlehile ka dintlha kapa mehlodi e itseng e tshepahalang.
- O ka nna wa hlahisa maikutlo mabapi le dintlha tsa setekgeniki tse jwalo ka ho kganya ha mabone le modumo.
- Pheletsong, o hlahise maikutlo a ahlolang hodima seo o ngotseng ka sona, mme le dikgothaletso (ditshisinyo) di ka kenyelletswa.

Ho na le mefuta e mmalwa ya tekolokakaretso, e kenyeletsa dibaka tsa ho jela, dibuka, difilimi, dikonsarete, dikoduwa, jj. Ha re shebe dikeletso tse mmalwa ho ka ipeha hantle sekaleng sa mofuta ona wa tema.

TEKOLOKAKARETSO YA BUKA.

Sepheo sa tekolokakaretso ya buka ke ho nehelana ka tlhahisoleseding ka buka e badilweng le ho tsosa thahasello ya babadi mabapi le yona. Tekolokakaretso ya buka e lokela ho hlahisa tse latelang:

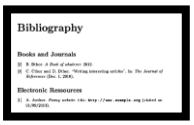
- O lekola ka bokgutswane *moralo, tikoloho le baphetwa/dibapadi*, empa o se ye lolololo kapa o beha ditaba ka tsela e hlakileng haholo.
- Tekolokakaretsong, o na le kgetho ya ho ka nka ntlhakemo e itseng mme o hlahise mohopolo wa hao mabapi le ntlhakemo eo ya hao.

- Babadi ba tla etsa qeto ya ho e bala kapa ho se e bale ba itshetlehile ka nehelano ya hao ka buka eo.

Sebopeho

Nehelano e ngolwa e itshetlehile ntlhakemong/maikutlong a molekodi/mongodi wa tekolokakaretso.

- Jwaloka molekodi/mongodi o hlahisa mahlakore ka bobedi, tse ntle le tse mpe tsa tseo o ngolang ka sona.
- Hangata ho sebediswa dipolelo tse ho lekgathe lejwale, makgethi le mantswe a utullang.
- Puo ya maikutlo ka tshwanelo ka sepheo sa ho hlahisa mehopolo le maikutlo a ya ngolang.
- Sehalo ebe se behang leseding le ho thabisa baamohedi ba ditaba.
- O lokela ho tshehetsa ntlhakemo/maikutlo a hao o itshetlehile ka dintlha kapa mehlodi e itseng e tshepahalang.
- Ho ka nna ha hlahiswa maikutlo mabapi le ntlha tsa setekgeniki;
- Pheletsong o hlahisa maikutlo a ahlolang hodima seo o ngolang ka sona le ho kenyeletsa dikgothaletso.

MEHLODI

1	Sesotho tataiso ya ho ruta ho ngola meqoqo le ditema tsa kgokahano (DBE)
2	Official languages: Home language examination guidelines 2021(DBE)
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	